

Datum van inontvangstneming : 26/09/2025

Zaak C-552/25 *

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

15 augustus 2025

Verwijzende rechter:

Klagenævnet for Udbud (Denemarken)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 augustus 2025

Verzoekende partij:

Balmung Medical Handel GmbH

Verwerende partijen:

Region Nordjylland

Region Midtjylland

Region Syddanmark

Region Sjælland

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Beroep, ingesteld door Balmung Medical Handel GmbH (hierna: „Balmung”) tegen de Region Nordjylland (regio Noord-Jutland, Denemarken), de Region Midtjylland (regio Midden-Jutland, Denemarken), de Region Syddanmark (regio Zuid-Denemarken, Denemarken) en de Region Sjælland (regio Seeland, Denemarken) (hierna: „regio's”) bij de Klagenævnet for Udbud (commissie voor aanbestedingsgeschillen, Denemarken; hierna „geschillencommissie”), die in eerste aanleg moet beslissen over een vordering van Balmung tot nietigverklaring

* Procestaal: Deens.

van besluiten van de regio's waarbij een aantal percelen aan een andere inschrijver is gegund.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU betreffende de uitlegging van artikel 67, leden 2 en 3, en artikel 70 van richtlijn 2014/24/EU (hierna: „richtlijn overheidsopdrachten”).

De vraag wanneer een gunningscriterium dat betrekking heeft op duurzaamheid kan worden geacht verband te houden met het voorwerp van de opdracht (zie de Deense wet inzake overheidsopdrachten, §§ 162 en 163, die uitvoering geven aan artikel 67, leden 2 en 3, van de richtlijn overheidsopdrachten). In dit verband werpt het beroep ook de vraag op welk belang bij de beoordeling van de rechtmatigheid van het gunningscriterium moet worden gehecht aan het feit dat de fabrikant van de producten, en niet de leverancier/inschrijver zelf, moet voldoen aan het vereiste dat de aangeboden producten worden vervaardigd door een onderneming die overeenkomstig ISO 14001, het EMAS of een gelijkwaardige norm is gecertificeerd, en aan het vereiste dat de aangeboden producten worden vervaardigd door een onderneming die een officieel door het SBTi goedgekeurd of een gelijkwaardig klimaatdoel heeft.

Prejudiciële vragen

„1.a. Moet artikel 67, leden 2, en 3, van de richtlijn overheidsopdrachten aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de toepassing van een duurzaamheidscriterium voor de gunning van opdrachten dat een positief gewicht toekent aan het feit dat de fabrikant van de aangeboden producten volgens ISO 14001, het EMAS of een gelijkwaardige norm is gecertificeerd?

1.b. Moet artikel 67, leden 2, en 3, van de richtlijn overheidsopdrachten aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de toepassing van een duurzaamheidscriterium voor de gunning van opdrachten dat een positief gewicht toekent aan het feit dat de fabrikant van de aangeboden producten beschikt over een officieel door het SBTi goedgekeurd of een gelijkwaardig klimaatdoel?

2.a. Moet artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een contractueel vereiste dat de leverancier bij de uitvoering van de opdracht doelgericht moet werken met een doeltreffend milieubeheersysteem, zoals ISO 14001 of gelijkwaardig?

2.b. Moet artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een contractueel vereiste dat de leverancier de milieu-inspanningen van de onderneming steeds verder moet opvoeren?

2.c. Moet artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat voor een opdracht als eis wordt gesteld dat de leverancier met betrekking tot de opdracht actief bijdraagt aan het realiseren van steeds verdere verbeteringen op het gebied van milieu, technologie en economie, onder meer door het verbruik van energie en materialen zoveel mogelijk te minimaliseren?

2.d. Moet artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat voor een opdracht als eis wordt gesteld dat de leverancier ervoor zorgt dat problemen op het gebied van zowel milieu als de werkomgeving gedurende de hele levenscyclus van het product worden verholpen, bijvoorbeeld door te kijken naar het ontwerp, de materialen en het gewicht van het product en de verpakking ervan?”

Toepasselijke bepalingen

Nationaal recht

Lov nr. 1564 (wet nr. 1564) van 15 december 2015, zoals gewijzigd (hierna: „wet inzake overheidsopdrachten”), laatstelijk bekendgemaakt in lovbekendtgørelse nr. 116 (codificatiebesluit nr. 116) van 3 februari 2025, §§ 2, 140, 158, 161 tot en met 164 en 176.

„§ 2 Bij overheidsopdrachten in de zin van de titels II tot en met IV eerbiedigt de aanbestedende dienst de beginselen van gelijke behandeling, transparantie en evenredigheid.

[...]

§ 140 Een aanbestedende dienst kan eisen stellen aan de geschiktheid van gegadigden of inschrijvers met betrekking tot

- 1) de uitoefening van de beroepsactiviteit, zie § 141,
- 2) economische en financiële draagkracht, zie § 142, of
- (3) technische en beroepsbekwaamheid, zie § 143.

Lid 2. [...] De aanbestedende dienst mag inzake bekwaamheid uitsluitend de minimumeisen toepassen die van belang zijn om te waarborgen dat de gegadigden of inschrijvers geschikt zijn om de betrokken beroepsactiviteit uit te oefenen en over de economische en financiële draagkracht en de beroepsbekwaamheid beschikken om de betrokken opdracht te kunnen uitvoeren.

[...]

§ 158 Een aanbestedende dienst kan eisen dat een gegadigde of inschrijver certificaten van onafhankelijke instanties overlegt die bevestigen dat de gegadigde of inschrijver voldoet aan bepaalde systemen of normen inzake milieubeheer. Wanneer de aanbestedende dienst eist dat wordt voldaan aan bepaalde systemen of normen inzake milieubeheer, verwijst de aanbestedende dienst naar het Europese milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS), zie [verordening (EG) nr. 1221/2009], of naar andere erkende milieubeheersystemen als bedoeld in artikel 45 van [verordening (EG) nr. 1221/2009], of naar andere door erkende instanties vastgestelde normen inzake milieubeheer die gebaseerd zijn op de relevante Europese of internationale normen.

[...]

§ 161 Een aanbestedende dienst gunt de opdracht aan de inschrijver die de economisch meest voordelige inschrijving heeft ingediend.

§ 162 Een aanbestedende dienst stelt de economisch meest voordelige inschrijving vast op basis van de volgende gunningscriteria:

- 1) prijs,
- 2) kosten, of
- 3) beste prijs-kwaliteitsverhouding.

[...]

Lid 3. Wanneer het gunningscriterium van de beste prijs-kwaliteitsverhouding wordt gebruikt (zie lid 1, punt 3), wordt de inschrijving beoordeeld op basis van subcriteria die bijvoorbeeld betrekking hebben op kwalitatieve, milieu- en sociale aspecten. Dit kunnen onder meer de volgende subcriteria zijn:

- 1) kwaliteit, waaronder technische verdienste, esthetische en functionele kenmerken, toegankelijkheid, geschiktheid van het ontwerp voor alle gebruikers, sociale, milieu- en innovatieve kenmerken, de handel en de voorwaarden waaronder deze plaatsvindt;

[...]

§ 163 Indien een aanbestedende dienst subcriteria gebruikt, houden deze verband met het voorwerp van de opdracht.

Lid 2. Subcriteria houden verband met het voorwerp van de opdracht wanneer zij betrekking hebben op de in het kader van die opdracht te verrichten werken, leveringen of diensten, in alle opzichten en in elk stadium van hun levenscyclus, met inbegrip van factoren die te maken hebben met:

- 1) het specifieke productieproces, de levering of de verhandeling van deze werken, leveringen of diensten, of

- 2) een specifiek proces voor een andere fase van hun levenscyclus.

Lid 3. Lid 2 is ook van toepassing wanneer deze factoren geen deel uitmaken van de materiële basis van de aankoop.

§ 164 De gunningscriteria die een aanbestedende dienst vaststelt, zijn transparant en geven de aanbestedende dienst geen onbeperkte vrijheid om tussen de inschrijvingen te kiezen. De criteria waarborgen de mogelijkheid van daadwerkelijke mededinging en gaan vergezeld van specificaties aan de hand waarvan de door de inschrijvers verstrekte informatie daadwerkelijk kan worden getoetst om te beoordelen hoe goed de inschrijvingen aan de gunningscriteria voldoen.

[...]

§ 176 Een aanbestedende dienst kan speciale voorwaarden vaststellen voor de uitvoering van een opdracht. Deze voorwaarden houden verband met het voorwerp van de opdracht (zie § 163) en worden vermeld in de aankondiging van de opdracht of in de aanvullende aanbestedingsstukken. Deze voorwaarden kunnen voortvloeien uit overwegingen op het gebied van financiën, innovatie, milieu, sociale zaken of arbeid.”

Volgens de geschillencommissie moeten voornoemde bepalingen van Deens recht worden uitgelegd in overeenstemming met de betrokken bepalingen van de richtlijn overheidsopdrachten die zij beogen uit te voeren (§§ 162 en 163 van de wet inzake overheidsopdrachten geven uitvoering aan artikel 67, leden 2 en 3, van de richtlijn overheidsopdrachten; § 176 van de wet inzake overheidsopdrachten geeft uitvoering aan artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten).

Unierecht

Richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van overheidsopdrachten en tot intrekking van richtlijn 2004/18/EG, PB 2014, L 94, blz. 65-242 (hierna: „richtlijn overheidsopdrachten”); overwegingen 92 en 97 alsmede de artikelen 18, 58, 62, 67 en 70 van deze richtlijn.

Voorstel van de Commissie voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2011, COM(2011) 896 definitief, blz. 2.

De richtlijnen die voorheen van toepassing waren op overheidsopdrachten (92/50/EEG; 93/36/EEG en 2004/18/EG).

Verordening (EU, Euratom) 2018/1046 van het Europees Parlement en de Raad van 18 juli 2018 tot vaststelling van de financiële regels van toepassing op de algemene begroting van de Unie, tot wijziging van verordeningen (EU) nr. 1296/2013, (EU) nr. 1301/2013, (EU) nr. 1303/2013, (EU) nr. 1304/2013, (EU) nr. 1309/2013, (EU) nr. 1316/2013, (EU) nr. 223/2014, (EU) nr. 283/2014

en besluit nr. 541/2014/EU en tot intrekking van verordening (EU, Euratom) nr. 966/2012, PB 2018, L 193, blz. 1 (hierna: „financiële verordening”).

Richtlijn (EU) 2024/1760 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (CSDDD); volgens artikel 31 van deze richtlijn kunnen bepaalde voorwaarden die algemeen ondernemingsbeleid betreffen, als gunningscriteria worden gebruikt, hetgeen volgens de geschillencommissie tegen de opvatting pleit dat een gunningscriterium dat „algemeen ondernemingsbeleid” betreft, niet zou kunnen worden geacht verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

Aangevoerde rechtspraak

Rechtspraak van de rechterlijke instanties van de Unie

Arrest van het Hof van Justitie van 17 september 2002, Concordia Bus Finland, C-513/99, ECLI:EU:C:2002:495, punten 59-64.

Arrest van het Hof van Justitie van 4 december 2003, EVN en Wienstrom, C-448/01, ECLI:EU:C:2003:651, punten 33 en 34.

Arrest van het Hof van Justitie van 10 mei 2012, Commissie/Nederland (Max Havelaar), C-368/10, ECLI:EU:C:2012:284, punt 86.

Uit deze arresten volgt dat gunningscriteria verband moeten houden met het voorwerp van de opdracht, maar deze arresten hebben betrekking op richtlijnen die voorheen van toepassing waren op overheidsopdrachten.

Arrest van het Gerecht in de zaak T-578/19, Sophia Group/Parlement, ECLI:EU:T:2021:77, waarin het zich heeft uitgesproken over het overeenkomstige vereiste in artikel 167 van verordening 2018/1046 dat gunningscriteria verband moeten houden met het voorwerp van de overeenkomst.

Korte uiteenzetting van de feiten en van de procedure in het hoofdgeding

- 1 Het beroep is door Balmung ingesteld tegen de regio's. Het beroep betreft een openbare aanbesteding die de regio's middels aankondiging S 154/2024 van 7 augustus 2024 hebben uitgeschreven betreffende een raamovereenkomst, verdeeld in 41 percelen voor periodes van vier jaar voor de aankoop van injectiespuiten en canules.
- 2 In de aankondiging van de opdracht staat dat de afzonderlijke percelen zullen worden gegund op basis van de gunningscriteria „laagste prijs” (gewicht: 40 %), „kwaliteit” (gewicht: 50 %) en „duurzaamheid” (gewicht: 10 %).

- 3 In de aanbestedingsstukken, die in het Deens waren opgesteld, stond met name dat de inschrijvers als onderdeel van de inschrijving voor elk perceel en voor elk product dat zij op de inschrijvingslijst aanboden, „JA” of „NEE” moesten invullen bij de volgende aanbestedingseisen:
 - a) „Er wordt een positief gewicht toegekend aan de vervaardiging van het product of de producten door een onderneming die is gecertificeerd volgens ISO 14001, het EMAS of een gelijkwaardige norm”
 - en
 - b) „Er wordt een positief gewicht toegekend aan de vervaardiging van het product of de producten door een onderneming die een officieel door [het SBTi] goedgekeurd of een gelijkwaardig klimaatdoel heeft”.
- 4 In het bestek staat verder dat het antwoord van de inschrijver wordt meegenomen in de totale beoordeling op het gunningscriterium „duurzaamheid” en dat zowel aanbestedingseis a) als aanbestedingseis b) wordt beoordeeld en van een score wordt voorzien door het totale gewicht van het criterium om te zetten in een percentage ingediende „JA”-antwoorden. Dit betekent dat de inschrijving hoger scoort naarmate de inschrijver voor een hoger percentage van de aangeboden producten met „JA” kan bevestigen dat het product of de producten is of zijn vervaardigd door een bedrijf dat volgens ISO 14001, het EMAS of een gelijkwaardige norm is gecertificeerd, en met „JA” kan bevestigen dat het product of de producten is of zijn vervaardigd door een onderneming die een officieel door het SBTi goedgekeurd of een gelijkwaardig klimaatdoel heeft.
- 5 Tot de aanbestedingsdocumenten behoort ook een ontwerpovereenkomst, waarin onder het kopje „Milieuprestaties” wordt gepreciseerd dat de leverancier bij de uitvoering van de opdracht de toepasselijke nationale en internationale wet- en regelgeving inzake milieubescherming moet eerbiedigen en naleven, en dat veel waarde wordt gehecht aan milieuoverwegingen en -inspanningen die gericht zijn op het steeds verder verbeteren van de milieuprestaties van de regio's. Bij de uitvoering van de opdracht moet de leverancier doelgericht werken met een doeltreffend milieubeheersysteem, zoals ISO 14001 of gelijkwaardig, en de leverancier moet zijn milieu-inspanningen steeds verder opvoeren. De leverancier moet met betrekking tot de opdracht actief bijdragen aan het realiseren van steeds verdere verbeteringen op het gebied van milieu, technologie en economie, onder meer door het verbruik van energie en materialen te minimaliseren. De leverancier moet ervoor zorgen dat problemen op het gebied van zowel milieu als gezondheid en veiligheid op het werk gedurende de levenscyclus van het product worden aangepakt, bijvoorbeeld door te kijken naar het ontwerp, de materialen en het gewicht van het product en de verpakking ervan.
- 6 De ontwerpovereenkomst bepaalt ook dat de verantwoordelijkheid voor de correcte uitvoering van de opdracht bij de leverancier ligt, zodat de leverancier op

precies dezelfde wijze verantwoordelijk is voor producten van onderaannemers als voor zijn eigen activiteiten.

- 7 Balmung heeft bij de aanbesteding offertes ingediend voor de percelen 5, 6, 8, 9, 20, 26, 27, 28, 29, 30 en 36. Balmung heeft bij de beoordeling van de ingediende offertes de hoogst mogelijke score behaald op het criterium „duurzaamheid”.
- 8 Op 7 februari 2025 hebben de regio’s onder nauwkeurige motivering van redenen bekendgemaakt dat de percelen 5, 6, 8, 9, 28, 29 en 36 niet aan Balmung waren gegund.
- 9 Balmung heeft de geschillencommissie thans verzocht de besluiten van de regio’s tot gunning van de percelen 5, 6, 28, 29 en 36 nietig te verklaren. Met betrekking tot de vragen die de geschillencommissie middels de onderhavige prejudiciële verwijzing wenst te verduidelijken heeft Balmung in het kader van de procedure met name aangevoerd dat de geschillencommissie zou moeten vaststellen dat de regio’s hebben gehandeld in strijd met de beginselen van gelijke behandeling en transparantie van § 2, lid 1, van de Deense wet inzake overheidsopdrachten en dat zij §§ 162 en 163 van de Deense wet inzake overheidsopdrachten hebben geschonden door het criterium „duurzaamheid” toe te passen terwijl dit criterium niet geschikt is om vast te stellen welke inschrijving economisch het meest voordelig is, aangezien het criterium, zoals het is geformuleerd, de algemene geschiktheid van de inschrijvers betreft en dus geen verband houdt met het voorwerp van de opdracht.

Belangrijkste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 10 *Balmung* heeft in het bijzonder betoogd dat de door de regio’s vastgestelde gunningscriteria – volgens welke een positief gewicht zal worden toegekend aan het feit dat de aangeboden producten (i) worden vervaardigd door een onderneming die volgens ISO 14001, het EMAS of een gelijkwaardige norm is gecertificeerd en/of (ii) worden vervaardigd door een onderneming die een officieel door het SBTi goedgekeurd of een gelijkwaardig klimaatdoel heeft – geen verband houden met het voorwerp van de opdracht (zie § 163 van de Deense wet inzake overheidsopdrachten, die uitvoering geeft aan artikel 67 van de richtlijn overheidsopdrachten). Door de gunningscriteria toe te passen bij de beoordeling van het criterium van „duurzaamheid”, hebben de regio’s de beginselen van gelijke behandeling en transparantie geschonden die zijn neergelegd in § 2, lid 1, van de wet inzake overheidsopdrachten, die uitvoering geeft aan artikel 18, lid 1, van de richtlijn overheidsopdrachten.
- 11 Normen voor beheersystemen en de verwezenlijking van officieel goedgekeurde klimaatdoelen zijn uiteraard van algemeen belang voor de dienstverlening van een onderneming, maar zijn niet geschikt als gunningscriteria omdat zij geen verband houden met het voorwerp van de opdracht. Meer in het bijzonder zijn de vereisten inzake ISO 14001 en de officieel goedgekeurde klimaatdoelen zo algemeen geformuleerd dat er geen natuurlijk verband bestaat met de te verlenen diensten.

- 12 Bovendien hebben de regio's bij de beoordeling de nadruk gelegd op het aantal keren dat er „ja” is geantwoord. Het is dus niet zo dat de inschrijvers aan de hand van concrete beschrijvingen in de inschrijving moesten toelichten hoe zij er bijvoorbeeld voor zouden zorgen dat de geleverde producten zouden zijn vervaardigd door een volgens ISO 14001 gecertificeerde onderneming en/of een onderneming met een officieel goedgekeurd klimaatdoel.
- 13 Een ISO 14001-, EMAS- of gelijkwaardige certificering en een officieel door het SBTi goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel kunnen alleen aan een *onderneming* worden toegekend en hebben dus betrekking op de onderneming als zodanig en haar processen – dat wil zeggen op de algemene geschiktheid van een inschrijver. Aanbestedingsrechtelijk is dit dan ook een geschiktheids criterium, dat niet kan worden toegepast bij de gunning van een perceel.
- 14 De criteria vormen geen beschrijving van de kenmerken van een specifiek proces van een ondernemer voor specifieke en concrete leveringen.
- 15 Het enkele feit dat een vereiste met betrekking tot milieubeheer vanwege het karakter van de markt feitelijk voor de onderaannemer van de inschrijver geldt, betekent nog niet dat vereisten met betrekking tot milieubeheer op basis van ISO 14001 of gelijkwaardige normen en een officieel door het SBTi goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel geen beschrijvingen van de algemene situatie van een onderneming meer zijn. Aangezien de fabrikant de onderaannemer van de inschrijver is, moet de fabrikant worden gelijkgesteld met de inschrijver.
- 16 De inschrijver is verantwoordelijk voor de uitvoering van de opdracht, ongeacht of onderaannemers worden ingezet. Het doet dus niet ter zake of een certificering volgens ISO 14001 of een gelijkwaardige norm en een officieel door het SBTi goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel worden vereist van de inschrijver (als leverancier) of van diens onderaannemer, want de inschrijver blijft altijd verantwoordelijk voor de uitvoering van de opdracht.
- 17 In het geval dat een inschrijver zowel fabrikant als leverancier is, zal het vereiste van certificering volgens ISO 14001 of een gelijkwaardige norm en een officieel door het SBTi goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel bovendien ontegenzeggelijk betrekking hebben op de algemene situatie van de inschrijver.
- 18 *De regio's* voeren in het bijzonder aan dat uit de bewoordingen van de door hen vastgestelde gunningscriteria – volgens welke een positief gewicht zal worden toegekend aan het feit dat de aangeboden producten (i) worden vervaardigd door een onderneming die volgens ISO 14001, het EMAS of een gelijkwaardige norm is gecertificeerd en/of (ii) worden vervaardigd door een onderneming die een officieel door het SBTi goedgekeurd of een gelijkwaardig klimaatdoel heeft – blijkt dat deze criteria gelden voor de fabrikant van de producten en niet voor de leverancier, en dat voor de raamovereenkomst de distributeursmarkt (groothandel) relevant is en niet de fabrikantenmarkt, zodat het vereiste geen betrekking heeft op de algemene geschiktheid van de inschrijver.

- 19 De eisen houden voldoende verband met het voorwerp van de opdracht, aangezien een onderaannemer (fabrikant) die zelf is gecertificeerd volgens de ISO 14001-norm, het EMAS of een gelijkwaardige norm en/of die een officiële, door het SBTi gevalideerd of een gelijkwaardig klimaatdoel heeft, op basis van zijn ervaring op het gebied van gestructureerd en systematisch werken in het kader van milieubeheer en zijn gerichtheid op vermindering van broeikasgasemissies in overeenstemming met erkende klimaatdoelen, beter toegerust is om de leverancier te helpen zijn verplichtingen uit hoofde van de raamovereenkomst na te komen, waaronder met name de verplichting om ervoor te zorgen dat gedurende de hele levenscyclus van het product steeds inspanningen worden gepleegd voor het milieu. De vraag of de fabrikant is gecertificeerd volgens de ISO 14001-norm, het EMAS of een gelijkwaardige norm en/of een officieel door het SBTi goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel heeft, is derhalve een kwalitatieve parameter die zoals vereist verband houdt met het voorwerp van de opdracht.
- 20 De contractuele vereisten, waaronder de verplichting om doelgericht met een doeltreffend milieubeheersysteem te werken, zijn uitsluitend gericht op de leverancier als rechtstreekse partij bij de overeenkomst, en hij is degene die gedurende de gehele looptijd van de overeenkomst aan deze vereisten moet voldoen. Het is volstrekt objectief dat de regio's bij de beoordeling van de kwaliteit van de ingediende inschrijvingen gewicht hebben toegekend aan het feit dat een fabrikant van specifiek onder de opdracht vallende producten die reeds werkzaamheden in het kader van milieubeheer en/of CO₂-doelstellingen heeft uitgevoerd, de leverancier kan helpen zijn verplichtingen uit hoofde van de overeenkomst na te komen. Dit geeft de aanbestedingseisen het noodzakelijke verband met het voorwerp van de opdracht.
- 21 Het feit dat de inschrijvers niet nader hoeven uit te leggen hoe zij ervoor zullen zorgen dat de specifieke producten worden vervaardigd door een onderneming die volgens ISO 14001 of een gelijkwaardige norm is gecertificeerd en/of een officieel goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel heeft, doet niet af aan deze conclusie.
- 22 Wanneer de aanbestedingseisen niet specifiek de inschrijver betreffen, maar veeleer zijn onderaannemers, is het niet relevant of ISO 14001 of gelijkwaardig en een door het SBTi goedgekeurd of gelijkwaardig klimaatdoel in het algemeen het algemene beleid van de inschrijver kunnen betreffen.
- 23 De nadruk die de regio's leggen op milieu en duurzaamheid vloeit voort uit de gemeenschappelijke regionale „Groene Ziekenhuizen”-strategie, die gericht is op het verlagen van de CO₂-uitstoot en het opnemen van klimaat- en milieuoverwegingen in het aanbestedingsproces van de regio's.
- 24 Leveranciers die een onderaannemingsovereenkomst sluiten, zijn verplicht om te voldoen aan de specifieke milieueisen in die overeenkomst. Bovendien moet de leverancier in het kader van de uitvoering van de raamovereenkomst een milieubeheersysteem opzetten en toepassen. Het milieubeheersysteem zal dus

worden gebruikt als een instrument om de naleving van de milieueisen van de onderaannemingsovereenkomst en de onderliggende documentatie te verzekeren en te ondersteunen, en om ervoor te zorgen dat met betrekking tot de opdracht steeds aandacht wordt besteed aan verbeteringen op het gebied van milieu, technologie en economie, onder meer door het verbruik van energie en materialen te minimaliseren en ervoor te zorgen dat problemen op het gebied van zowel milieu als gezondheid en veiligheid op het werk gedurende de levenscyclus van het product worden weggenomen, bijvoorbeeld door te kijken naar het ontwerp, de materialen en het gewicht van het product en de verpakking ervan.

- 25 Het feit dat de fabrikant van de producten die onder de raamovereenkomst vallen, reeds beschikt over een ISO 14001-, EMAS- of gelijkwaardig milieubeheersysteem en/of doelgericht en systematisch werkt aan de vermindering van broeikasgasemissies op basis van erkende of gelijkwaardige klimaatdoelen, toont aan dat de fabrikant de leverancier daadwerkelijk kan helpen zijn verplichtingen uit hoofde van de raamovereenkomst na te komen – waaronder diens verplichting om ervoor te zorgen dat de milieuprestaties van de leverancier steeds verder worden verbeterd.
- 26 Het gebruik van de eisen als mededingingsparameter en niet als contractuele minimumeis voor onderaannemers die door de leverancier worden ingezet, is ingegeven door het streven om de mededinging niet onnodig te beperken. Dit geldt te meer wanneer, zoals in casu, de markt wordt bepaald door distributeurs van door derden vervaardigde producten.
- 27 De aanbestedende dienst heeft bij het organiseren van een aanbestedingsprocedure een zeer ruime beoordelingsmarge. De beslissing van de regio's dat de betrokken duurzaamheidsvereisten beoordelingscriteria zijn en geen contractuele minimumvereisten, valt binnen deze ruime beoordelingsmarge.
- 28 Een contractueel vereiste dat de leverancier, als rechtstreekse partij is bij de overeenkomst, verantwoordelijk is voor de correcte uitvoering van de overeenkomst, ongeacht of daadwerkelijk onderaannemers worden ingezet, is heel gebruikelijk. Het feit dat de leverancier uit hoofde van de overeenkomst verantwoordelijk is voor zijn onderaannemers heeft echter geen invloed op de aard van de aanbestedingseisen en kan er in geen geval toe leiden dat de fabrikant bij de beoordeling van de rechtmatigheid van de toegepaste aanbestedingseisen wordt gelijkgesteld met de inschrijver.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 29 Het bij de geschillencommissie ingestelde beroep werpt de vraag op of een gunningscriterium dat betrekking heeft op duurzaamheid kan worden geacht verband te houden met het voorwerp van de opdracht. In de rechtspraak van het Hof is deze kwestie alleen onderzocht met betrekking tot richtlijnen die voorheen van toepassing waren. De voor de beslechting van het onderhavige geding relevante bepalingen zijn echter gewijzigd ten opzichte van de eerdere richtlijnen

overheidsopdrachten door de vaststelling van richtlijn 2014/24/EU van het Europees Parlement en de Raad, waarbij aan de bewoordingen van deze bepaling is toegevoegd dat met name factoren die te maken hebben met de specifieke productiewijze kunnen worden geacht verband te houden met het voorwerp van de opdracht.

- 30 De richtlijn overheidsopdrachten definieert niet wanneer gunningscriteria worden geacht verband te houden met het voorwerp van de opdracht. In overweging 97 van de richtlijn staat echter te lezen dat de voorwaarde dat gunningscriteria verband moeten houden met het voorwerp van de opdracht criteria en voorwaarden uitsluit die betrekking hebben op algemeen ondernemingsbeleid, aangezien deze niet kunnen worden beschouwd als een factor die kenmerkend is voor het specifieke productie- of verrichtingsproces.
- 31 De geschillencommissie vraagt zich af wat precies onder „algemeen ondernemingsbeleid” moet worden verstaan, en met name of dit begrip betrekking heeft op de milieubeheersystemen of -normen van een onderneming en of het betrekking heeft op een officieel goedgekeurd klimaatdoel van een onderneming.
- 32 De geschillencommissie wijst erop dat artikel 62, lid 2, van de richtlijn overheidsopdrachten impliceert dat de inschrijver in het kader van de kwalitatieve selectie kan worden verplicht om aan bepaalde systemen of normen inzake milieubeheer te voldoen. Volgens artikel 58, lid 1, van de richtlijn overheidsopdrachten moeten alle voorwaarden die in het kader van de selectie worden opgelegd, verband houden met en in verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht. Bijgevolg moet een vereiste dat de inschrijver voldoet aan bepaalde systemen en normen inzake milieubeheer verband houden met en in verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht. De geschillencommissie betwijfelt echter of het vereiste van artikel 58, lid 1, dat voorwaarden „verband houden met en in verhouding staan tot het voorwerp van de opdracht”, op dezelfde wijze moet worden opgevat als het vereiste van artikel 67, leden 2, en 3, dat het criterium „verband houdt met het voorwerp van de opdracht”. De geschillencommissie is zich ervan bewust dat artikel 58, lid 1 (zie artikel 62) en artikel 67, leden 2 en 3, al verschillende doelen hebben, aangezien het eerste betrekking heeft op selectiecriteria, terwijl het tweede betrekking heeft op criteria voor de gunning van opdrachten. De geschillencommissie is zich er echter ook van bewust dat de bepalingen in de Deense taalversie van de richtlijn overheidsopdrachten iets anders zijn geformuleerd dan in de Engelse taalversie, terwijl deze bepalingen in de Franse en de Duitse taalversie van de richtlijn overheidsopdrachten op een vergelijkbare wijze lijken te zijn geformuleerd.
- 33 De geschillencommissie vraagt zich ook af hoe zwaarwegend het voor de beoordeling is dat het gunningscriterium betrekking heeft op verplichtingen die worden opgelegd aan de fabrikant van de aangeboden producten en niet per definitie aan de leverancier/inschrijver zelf. Volgens de geschillencommissie kan de oplegging van deze verplichting aan de fabrikant de mededinging rond de

opdracht bevorderen, indien het alternatief is dat de verplichting tijdens de selectie van geschikte leveranciers/inschrijvers wordt opgelegd.

- 34 De geschillencommissie vraagt zich af in hoeverre de vaststelling van de nieuwe richtlijn overheidsopdrachten en de latere ontwikkelingen ter waarborging van de naleving van artikel 11 VWEU de mogelijkheden hebben verruimd om op basis van milieuaspecten eisen vast te stellen.
- 35 In het kader van het onderzoek van het beroep door de geschillencommissie hebben de regio's met name betoogd dat de vaststelling van de gunningscriteria ertoe zal bijdragen dat de gekozen inschrijver beter in staat is om de opdracht uit te voeren, aangezien zij inhouden dat de leverancier in het kader van de aanbestede opdracht (i) bij de uitvoering van de opdracht doelgericht moet werken volgens een doeltreffend milieubeheersysteem zoals ISO 14001 of gelijkwaardig, (ii) de milieu-inspanningen van de onderneming steeds verder moet opvoeren, (iii) met betrekking tot de opdracht actief moet bijdragen aan het realiseren van steeds verdere verbeteringen op het gebied van milieu, technologie en economie, onder meer door het verbruik van energie en materialen te minimaliseren, en (iv) ervoor moet zorgen dat problemen op het gebied van zowel milieu als gezondheid en veiligheid op het werk gedurende de levenscyclus van het product worden verholpen, bijvoorbeeld door te kijken naar het ontwerp, de materialen en het gewicht van het product en de verpakking ervan, zodat wordt voldaan aan het vereiste dat de gunningscriteria verband moeten houden met de opdracht.
- 36 Niettemin kan het betoog van de regio's uitsluitend in aanmerking worden genomen indien het opnemen van dergelijke bepalingen in de overeenkomst rechtmatig is en in overeenstemming met § 176 van de wet inzake overheidsopdrachten, die uitvoering geeft aan artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten. De geschillencommissie vraagt zich evenwel af of deze contractuele vereisten in strijd zijn met artikel 70 van de richtlijn overheidsopdrachten.
- 37 Om deze redenen heeft de geschillencommissie voornoemde prejudiciële vragen voorgelegd aan het Hof.